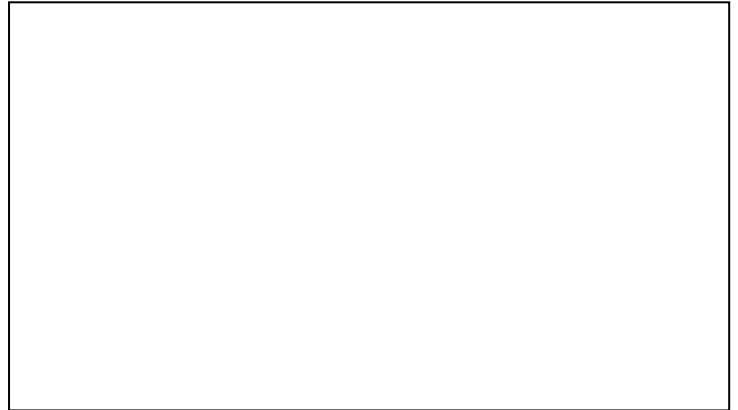

Zoersel – Halle – St.-Antonius

Aangesloten bij Heemkunde Vlaanderen v.z.w. en Heemkunde Gouw Antwerpen v.z.w. - nr. 1075
Secretariaat en briefwisseling: Zandstraat 117 – 2980 Zoersel
Tel. 03/ 312.31 35 en Heemhuisje 03/ 311 81 36
Zetel : Heemhuisje Schoolstraat 9 – Zoersel
E-post : heemkundige.kring.zoersel@busmail.net
Rek.nr. 979 / 6231184 / 06

Maart 2010

H.K.Z. MEDEDELINGEN 2010 / 1

Voorwoord

Beste lezers,

Het nieuwe jaar is begonnen. De tijd vliegt voorbij, altijd sneller en sneller. Het is daarmee lang geleden dat u ons nog hoorde. Niet omdat we niets doen, veel tijd en werk ging naar onze twee voorbije tentoonstellingen. Ons museum 'de Groot Zoerselse Geschiedenis' blijft een aantrekkingspunt. De statistieken leren dat we maandelijks gemiddeld 58 bezoekers over de vloer kregen in 2009.

De school van St.-Antonius ontwikkelde een interactief document waarbij de kinderen, in groepjes van 4, zelf op zoek gaan langs een tocht door het museum. Zij lossen verschillende vragen op en er is een winnende groep. Proficiat aan de desbetreffende leerkrachten.

Onze website blijft vele bezoekers trekken en de opstartfase voor het inventarisproject is voorbij zodat we eindelijk met de archivering van ons documentatiecentrum op computer kunnen starten. U leest hierover verder meer.

Ik wens u alvast een fijn 2010 in een goede gezondheid en veel werkplezier.

Jan Denissen, Voorzitter

'Gezellig samenzijn met ... lekkers'

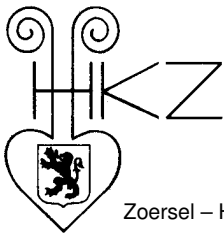
*zaterdagavond 13 maart 2010 om 19,30 uur in 't Heemhuisje - Schoolstraat 9 - Zoersel
Kempens etentje en afsluiting vorig jaar*

Bezoek de tentoonstelling 'Vervoer in Zoersel'

Tentoonstelling Heemhuisje - 1°, 2° en 3° zondag in juni

Museum 'de GROOT ZOERSELSE GESCHIEDENIS'

*een kroniek over Halle, St.-Antonius en Zoersel, is elke 3^e zondag van de maand open
van 10,00 tot 17,00 uur. - Inkom gratis.*

Zoersel – Halle – St.-Antonius

Wat voorbij is...

1. Heemkundedag 2009

Wij bouwden onze tentoonstelling rond het thema 'Godsdienst in de school van vroeger en nu'. Een niet zo eenvoudig onderwerp om er een verantwoord verband in te plaatsen

We gingen dan ook zeer ver terug in de geschiedenis en gaven een beeld van hoe de godsdienst een belangrijke rol speelde in het onderwijs maar ook in het dagelijkse leven van onze voorouders en in de politieke samenhang.

We toonden hoe de Kerk in vele opzichten zijn standpunt drukte op wat er rondom ons gebeurde. Godsdienst en de kerk betekenden ook macht op vele vlakken. In de geschiedenis van het onderwijs in onze regio heeft de Kerk dikwijls het laken naar zich toegetrokken.

Kloosters en religieuze orden organiseerden zeer vroeg het onderwijs. De kosten speelden een belangrijke rol.

Zeker konden we niet voorbij aan de verschillende schoolstrijden en we maakten van de gelegenheid gebruik om de geschiedenis van de Zoerselse schoolstrijd in 1981 neer te schrijven.

Alles bijeen een druk bezochte tentoonstelling met een sterke inhoud en mooie omkadering. Ze was de aanleiding dat we in deze periode een aantal oude schoolplaten verwierven. U ziet, zo brengt dikwijls het éne het andere mee.

2. Open Monumentendag 2009

In samenwerking met de gemeente organiseerden we de 'Open Monumentendag 2009'. Deze stond in het teken van 'zorg'. De overheid bedoelde hier voornamelijk 'zorginstellingen als monument' mee. Wij gaven hieraan een andere klemtoon, namelijk **'zorg voor monumenten'**.

In onze tentoonstelling was dit duidelijk. We gaven per deelgemeente een overzicht van kenmerkende monumenten waar men inderdaad zorg wou voor dragen (geklasseerde monumenten), en dan een aantal gebouwen en constructies waar we 'geen zorg genoeg' voor droegen waardoor ze verdwenen zijn.

We konden het niet nalaten de vinger op de wonde te leggen bij enkele gevallen die vandaag hangend zijn, maar waarvoor nog niets gebeurd is door een aantal omstandigheden. Hiervoor moeten wél dringend maatregelen getroffen worden om te dat ze niet verdwijnen.

Soms gaven we wat vingerwijzingen en aanklachten mee die tussen de regels te lezen waren ... én ... 'wie het schoentje paste trekke het aan'.

Deze tentoonstelling liep in nauwe samenwerking met de werkgroep 'Erfgoed en Patrimonium' van de gemeentelijke culturele raad.

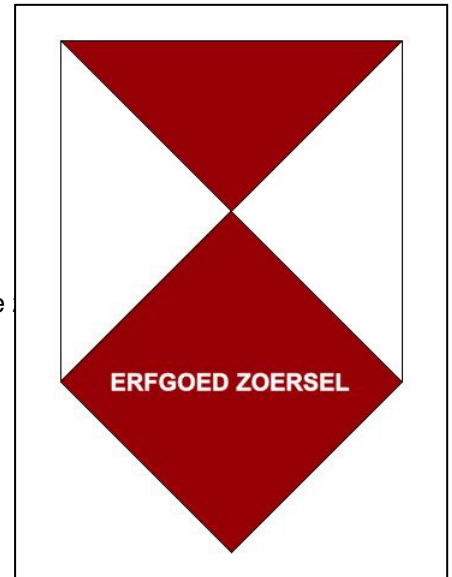
Een 70-tal eigenaars van waardevolle gebouwen uit de VIOE lijst spraken we aan, om aan hun gebouw een kenteken aan te brengen, vergelijkbaar met het kenteken van 'Beschermd Gebouw' maar in bordeaux kleur, als zichtbaar merkteken.

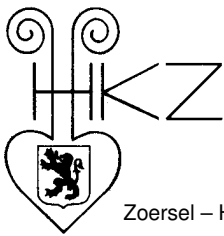
Een 35-tal eigenaars gingen op deze vraag in. Deze bordjes werden ondertussen geplaatst en tegen de 'Open Monumentendag' werd over het ganse grondgebied een fietsroute uitgestippeld langs deze gebouwen.

De bijhorende brochure is vandaag een blijvend document om deze gebouwen te kunnen terugvinden. Zij gaat op de verschillende punten vlot van de hand. Andere gemeenten nemen vandaag onze aanpak als model. En hopelijk zien we dit veralgemenen.

De wetgever werkt hier ook aan mee. In september 2009 werd bij decreet in gans Vlaanderen de lijst van waardevolle gebouwen gepubliceerd. Er werden ook uitgebreider beschermingen opgelegd, zodat bij vergunningen voor verbouwing of sloop een aantal regels dienen gerespecteerd te worden. 'Alles' kan dus niet meer zomaar! In Zoersel staan vandaag 56 gebouwen op die lijst.

Het is de bedoeling deze lijst nog wat verder aan te vullen met een aantal niet opgenomen waardevolle gebouwen. Wij zijn bezig om hiervoor een aantal dossiers samen te stellen. Later hoort u hierover nog wel meer.

Zoersel – Halle – St.-Antonius

HEEMKUNDIGE KRING ZOERSEL v.z.w.

Wat komt ...

Gezellig samenzijn met etentje – 13 maart 2010

Onze jaarlijkse statutaire vergadering met daaraan gekoppeld 'ons gezellig samenzijn met etentje' gaat door op **zaterdagavond 13 maart 2010**.

De plaats van afspraak blijft uiteraard dezelfde: **Heemhuisje – schoolstraat 9 – Zoersel – en het aperitief start om 19,30 uur**.

Het bestuur van de H.K.Z. nodigt alle leden én sympathisanten uit. Wie eraan twijfelt dat we er weer een echt festijn van zullen maken verwijzen wij naar het onderstaande menu.

Menu H.K.Z. – 2010

- *Aperitief met Rosita's warme hapjes*
- *Voorgerecht Vispalet op gemengde sla*
- *Ambachtelijke verrassingssoep*
- *Konijn met Westmalse peperkoektoets met brokjes en verse groenten*

- *Zoersels Gebak*
- *Koffie – Thee*
- *Koekjes en likeurtje(s)*

Waters met of zonder bubbels

Tijdens deze avond houden wij onze algemene statutaire vergadering. In het administratieve verslag over 2009 zullen wij nog even terugblikken en dan de rekeningen goedkeuren. U zal vaststellen dat er in 2009 nogal wat investeringen gebeurd zijn. Dit heeft natuurlijk alles te maken met het inventarisatieprogramma dat begin dit jaar van start is gegaan en met de éénmalige aankoop van een uniek Zoersels schilderij van Henri Houben.

Er wordt een nieuwe begroting voorgelegd en de geplande werking 2010 wordt toegelicht. Hierin zijn enkele thematentoonstellingen en de inventarisatie de hoofdbrok.

Dit noodzakelijke intermezzo trachten we uiteraard zo kort mogelijk te houden. We geven de aanwezige leden uiteraard de kans om vragen te stellen over onze werking in 2009 en onze plannen voor 2010.

De deelnameprijs voor deze feestavond is democratisch gehouden op Euro 22,50.- per deelnemer. Wijn wordt apart aangerekend aan Euro 7,50.- per fles en andere alcoholische dranken van onze drankkaart aan onze gewone prijzen.

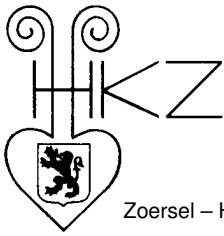
U kunt inschrijven bij Bruno Verhavert, tot 11 maart 2010 op het tel.nr. 03/ 312.31.35 of via e-post:

heemkundige.kring.zoersel@busmail.net én door uw deelnameprijs van Euro 22,50.- per deelnemer te storten op de H.K.Z.rek. 979 / 6231184 / 06 met vermelding 'gezellig samenzijn 2010'. Alvast tot dan.

Wat er beweegt op de bestuurstaafel...

1. Inventarisatieproject

Dit begint ook al een lang verhaal te worden. Intern bij onszelf was de beslissing vrij snel genomen, maar ...

Zoersel – Halle – St.-Antonius

HEEMKUNDIGE KRING ZOERSEL v.z.w.

Bij onze eerste contact name hierover met de gemeente in augustus 2008, omdat we de technische omkadering van dit project niet alleen aankonden en steun zochten, werd beslist om hiervoor geen geldelijke subsidiëring te geven, maar om onze computer applicatie te integreren in het gemeentelijk netwerk via de glasvezelkabel.

Wij gingen met dit voorstel akkoord en er werd beloofd dat we tegen 1 januari 2009 zouden kunnen beginnen aan deze inventarisatie.

We moesten echter zeer veel geduld hebben want pas nu, in 2010, is onze computeromgeving klaar. We beschikken over 4 performante pc's, multi-user, verbonden met de server van de gemeente. Hier kunnen we beschikken over een grote opslagcapaciteit, waarvoor onze dank natuurlijk.

De inventarisatiesoftware, die we zelf aankochten, is op het gehele systeem geïnstalleerd en de opleiding (4 halve dagen) is inmiddels gestart. We werken nu met 4 à 5 personen aan deze archivering en zijn heel tevreden over onze uitrusting. We zullen snel resultaat zien.

2. Erfgoedborden

Binnen de werkgroep 'Erfgoed en Patrimonium', waar de H.K.Z. een grote inbreng heeft kwam het plaatsen van erfgoedborden ter sprake. Borden vergelijkbaar met deze aan de molensite (kievit) en aan de pastorie te Zoersel. Teneinde één en ander niet overlappend te doen werd ons gevraagd om een aantal basisteksten voor deze borden te evalueren en te becommentariëren.

Op een aantal punten dienden deze teksten, vooral inhoudelijk, aangepast te worden. Hierbij is het soms dan ook niet eenvoudig om in een groep een eensgezindheid te vinden over inhoud, opbouw, vorm enz. We wensten geen enkele toegeving te doen aan de historische waarheid en wilden zeker geen aantal 'invented traditions' verder bestendigen.

Een erfgoedbord aan een monument heeft een informatief karakter. Vandaar dat het duidelijk, overzichtelijk en samenvattend moet zijn. Geïnteresseerden in diepere achtergronden, verbanden en literatuur vinden hierover langs allerlei kanalen wel hun weg.

Ondertussen zijn we ver gevorderd met het bord van de kerk van Zoersel, de kerk van Halle en de kerk van St. Antonius. We verwachten begin 2010 deze teksten klaar te hebben. Dan rest enkel nog het fotomateriaal met lay-out en presentatie.

Nadien volgen nog het kasteel van Halle, Zoerselhof, Bethaniënhuis en de Voorste Hoeve. Er kruipt zeer veel tijd en werk met een toch beperkte ploeg binnen de kring.

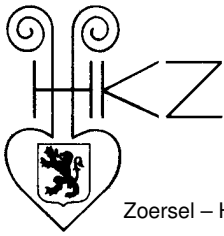
Goed om weten...

1. Hoe verloopt in grote lijnen de ontwikkelingsgeschiedenis van de meeste parochies in de Kempen.

In de rand van de besprekingen naar aanleiding van het opstellen van de teksten voor de erfgoedborden wierpen zich enkele vragen op, die interessant genoeg zijn om er heemkundig, in enkele regels, dieper op in te gaan.

Gezien we hier niet al te veel kunnen terugvallen op geschreven documenten is dit dikwijls wat gissen, vooral naar juiste dateringen. Belangrijke bronnen zijn natuurlijk Prims en Goetschalckx. Toch verloopt het in zijn algemeenheid als volgt:

Van voor de 13de eeuw werden in dorpen en gehuchten 'beeldkapellen' gebouwd/opgericht voor bescherming in nood. De heiligen die men vereerde waren dus noodheiligen, die aanroepen werden tegen ziekten van mens en vee, tegen natuurrampen van water en droogte, bliksem en hagelslag. Toen mensen zich rond deze noodkapellen vestigden om er hun brood te verdienen, werd er in die bidplaatsen een 'altaar' gewijd en konden de mensen er hun zondagsplicht vervullen. (altaarkapellen)

Zoersel – Halle – St.-Antonius

HEEMKUNDIGE KRING ZOERSEL v.z.w.

Nog later, vanaf de 13de eeuw, als de bevolking bleef aangroeien (landbouwnederzetting) zullen die altaarkapellen een inwonend priester aangesteld krijgen (rector van de kapellanie)

Nadien (14de/15de eeuw) zullen er parochies ontstaan, dat is door de overheid begrensde grondgebied, waarvoor de parochiepriester zijn rechtsmacht zal uitoefenen onder leiding en toezicht van zijn Landdeken en zijn Bisschop. Zo is dat ook met Zoersel, Halle en Jucxschoot (St. Antonius) gegaan.

2. Wat is een sage feitelijk

In deze sfeer treft men verschillende woorden, die allemaal een beetje de lading dekken maar toch steeds meer een verschillende inhoud hebben.

Men kent: sagen, sprookjes, mythen, legenden en overleveringen, fabels.

Een sage (volksverhaal) komt van het Duits 'was gesagt wird' (wat verteld werd). Hierin wordt dikwijls een geografische bijzonderheid of bovennatuurlijk verschijnsel verklaard. Het bevat een kern van waarheid en is vaak gebaseerd op iets wat men daadwerkelijk gezien of beleefd heeft. Het speelt dus in een bepaalde tijd op een bepaalde plaats.

De sagen (vertellingen) verschillen in drie opzichten van elkaar nl.,

1. *er is een locatie in tijd en ruimte in plaats van het vage 'er was eens ...'. Tijd, plaats en naam verteller zijn nauwkeurig opgetekend.*
2. *door een historische kern of 'een grond van waarheid', aangevuld met gegevens voortkomend van de ongebreidelde volksfantasie. Een sprookje behoort tot het rijk der verbeelding.*
3. *de verhouding van de verteller tot de toehoorder. De sage wil verklaren. Er wordt beroep gedaan op een geloofwaardigheid. Terwijl men bij een sprookje mag toegeven dat het niet echt gebeurd is ... zonder dat de belangstelling verminderd.*

In de Kempen kunnen we veel sagen horen vertellen; maar weinig sprookjes.

In verband met de volksagen kan men aanstippen dat vele vertellers de gebeurtenis ZELF hebben meegemaakt.

(kwaai hand, spoken, dwaallichten ... enz.)

Velen geloofden erin en maakten bij het vertellen de bedenking 'Er moet toch wel IETS geweest zijn ...'.

In een legende daarentegen is de hoofdpersoon een niet-wereldlijke persoon maar een heilige of Christus.

Een mythe is dan weer een heilig, overgeleverd verhaal van een volk over zijn herkomst en godsdienst. Dikwijls wordt het vandaag begrepen als één als waar aangenomen verzinzel.

Een overlevering is een verhaal dat wordt verteld over een gebeurtenis waar men veelal niet kan nagaan of het historisch klopt.

In fabels spelen dieren een hoofdrol en ze hebben altijd een moraliserende inhoud. Denken we maar aan de fabels van Lafontaine.

3. Lidmaatschap 2010

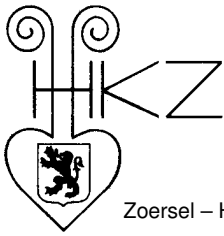
U weet bij ons is één lidmaatschap geldig voor het ganse gezin. Dank aan de getrouwen die reeds betaalden voor 2010.

Kijk op uw adresetiket.

Staat er een ander jaartal dan 2010 op uw etiket vooraan deze mededelingen of staat er xxx op afgedrukt dan betekent dit dat wij uw betaling 2010 nog verwachten.

Wij vragen u dan ook vriendelijk om u in regel te stellen voor 2010 met het bijgevoegde overschrijvingsformulier op de H.K.Z. rekening nr. 979 / 6231184 / 06 met de vermelding 'lidmaatschap 2010'.

U kiest voor gewoon lid Euro 7,00.-; steunend lid Euro 13,00.- of erelid Euro 25,00.-

Zoersel – Halle – St.-Antonius

HEEMKUNDIGE KRING ZOERSEL v.z.w.

4. Schenkingen

Fam. Verhavert – Zoersel: reeks doodsprentjes, tijdschriften 1930-1945, oude leerboeken.

Fam. Van Rossum Leo – Zoersel: reeks 'Bijdragen tot de geschiedenis' 1950-1954, Taxandria 1948-1955, gedenkschrift 1929 Taxandria Vorselaar, Antwerpens Oudheidkundige Kring 1930.

Fam. Heyninck – Antwerpen: 3 ingekaderde tekeningen van August Huygen, 2 krantenknipsels.

Fam. Smeyers Lily – Zoersel: 4-delige reeks Weyns, 2 kaarsen Zoersel, 6 borden Zoersel + staanders

Fam. Frateur Marc – Zoersel: 1 Philips All Transistor Radio (1957)

Fam. Stevens François – St.-Lenaarts: tijdschrift Volkskunde 69 jg. nr. 1 1968 en 71 jg. Nr.4 1970.

tijdschrift fusiegemeente Zandhoven – De Schout – Anton Schuerwegen.

Pater De Schutter Frans – Nijlen: schoenmakersleest, riek, mesthaak, hak, dissel

Fam. Bruggemans Eddy – muurkoffiemolen

Aan alle schenkers nogmaals hartelijk dank!

5. Museum 'de Groot Zoerselse Geschiedenis'.

3^{de}

Het museum is elke zondag van elke maand open van 10,00 tot 17,00 uur.

Voor de volgende maanden is dat op 21 maart, 18 april, 16 mei, 20 juni, 18 juli, 15 augustus, 19 september, 17 oktober, 1 november (extra), 21 november, 19 december.

Op deze dagen is de inkom gratis.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via e-post: heemkundige.kring.zoersel@busmail.net

Liefst 3 weken vooraf. Inkom is dan Euro 1,00.- p/p met een minimum van Euro 10,00.-

Gids inbegrepen. Broodmaaltijd mogelijk.

6. Archief- en documentatiecentrum.

Ons archief en documentatiecentrum, boven op zolder, is elke donderdagavond open vanaf 20,00 uur, behalve op feestdagen en in het schoolverlof.

HEEMKUNDIGE KRING ZOERSEL v.z.w.

Niet van gisteren ...